

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

УТВЕРДЖЕННЯ ЦІННОСТЕЙ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ ОПІШНЯНСЬКИХ ГОНЧАРІВ

Метою даного дослідження є вивчення способів та шляхів передачі професійних гончарських знань, які є головною умовою успішної діяльності гончарного осередку, з'ясування ролі творчих особистостей у розвитку гончарної школи Опішного, важливість передачі етнопедагогічного досвіду, вивчення й популяризація традиційного гончарства та в цілому розвиток народного мистецтва.

Гончарство – одне з найважливіших джерел для вивчення та вирішення багатьох сучасних наукових питань, починаючи з етногенезу, етнічної історії, генетичних і етнокультурних зв'язків між народами, побуту, і завершуючи аспектами традиційної культури. Для одного з найпотужніших на сьогодні в Україні гончарних центрів, Опішного – це глибинні традиції, сформовані не одним поколінням майстрів-гончарів, багата історія розвитку народного промислу, розмаїта сучасна гончарна культура та ґрунтовний фундамент для розвитку гончарного мистецтва в майбутньому. Надважливу роль в існуванні, створенні можливостей для розвитку ремесла відіграють школи та навчальні центри. Залучення молодого покоління до заняття гончарством – це не лише продовження славних традицій гончаротворення, а й тривалий процес формування в них етнокультурних цінностей, поваги та розуміння народного мистецтва, виховання свідомого громадянина держави. Наступність і спадкоємність поколінь, культурних і духовних цінностей становлять націотворчу міцну основу, завдяки чому формується цілісне світосприйняття, зберігається й примножується духовна єдність поколінь.

Важливу місію в збереженні традицій гончарства Опішного у ХХ столітті виконав шкільний гурток «Сонячний круг». На той час це був навчальний гончарний центр, де на основі традиційного народного гончарного мистецтва виховувалася нова генерація майстрів. Вихованці гуртка вивчали та досліджували традиції свого краю, інтерпретували досвід багатьох поколінь опішнянських гончарів у свої глиняні вироби. Ідейним натхненником й ініціатором усіх творчих проектів була керівниця «Сонячного круга» Галина Редчук. Народилася Галина Василівна 1 червня 1941 року на Одещині. Закінчила художньо-графічний факультет Одеського педагогічного інституту. Працювала вчителем образотворчого

мистецтва в Опішнянській середній школі № 2. За ініціативи Галини Василівни на базі цього закладу і був створений гурток «Сонячний круг».

Гуртківці мали змогу навчатися на кращих зразках гончарного мистецтва, їхніми наставниками були славетні майстри Опішного: Микола Гаврилович Пошивайло, Олександра Федорівна Селюченко. Педагогічний феномен полягав у знаходженні неординарних рішень, одним із таких було залучити до роботи з дітьми вже відомих на той час майстрів. Микола Гаврилович Пошивайло стояв у витоків створення «Сонячного круга», а пізніше працював вчителем гончарства у Колегіумі мистецтв. Гурток мав надзвичайно широкий спектр діяльності від пошукової, краєзнавчої, народознавчої, вивчення особливостей творчості майстрів, історії, технік та технологій гончарства Опішного, виставкова діяльність, участь у творчих конкурсах, майстер-класи, створення шкільного музею, фото, відео фіксація заходів та подій, підготовка театралізованих та музичних номерів. Ця особливість роботи гуртка є цікавим фактором дослідження. Галина Василівна Редчук змогла розширити діапазон занять по максимуму, де кожна дитина знаходила для себе улюблену справу, а разом вони заглиблювались у вивчення тонкощів народного мистецтва й традиції гончарного осередку. Гурток «Сонячне коло» в Опішнянській середній школі № 2 заклав фундамент для створення спеціалізованого з гончарства закладу, що на сьогодні, вже 27 років, успішно діє в Опішному, як Державна спеціалізована художня-школа-інтернат I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішні» імені Василя Кричевського, а з 2023 року перейменовано на Опішнянський державний художній ліцей імені Василя Кричевського. Це загальноосвітня школа, де з першого по одинадцятий класи учні вивчають гончарство, малюнок, живопис, композицію, декоративно-прикладне мистецтво, керамологію. У перші десятиліття існування закладу його вихованці мали унікальну можливість навчатись майстерності в корифеїв гончарної справи: Миколи Гавриловича Пошивайла, Василя Онуфрійовича Омеляненка та Михайла Єгоровича Китриша. Більше п'ятнадцяти років педагогічної діяльності Галини Василівни припадає на роботу в цій школі. Багато її випускників обрали мистецтво своїм фахом, деякі з них, за прикладом наставниці, тепер навчають гончарному ремеслу ліцеїстів Опішні. Галина Василівна Редчук, заслужений вчитель України, залюблена в свою справу. Її досвід – вагомий скарб для мистецького середовища як сьогодні, так і в майбутньому.

Нині все сильніше пробуджується суспільний інтерес до гончарної культури, яка, безумовно, є національним ідентифікатором України. Її відродження й розвиток є провідним завданням сучасної мистецької освіти, що перебуває в стані активного пошуку шляхів власного утвердження й подальшого ефективного функціонування. Цей процес буде більш плідним за умов ґрунтовного дослідження діяльності гончарних навчальних закладів та їх унікального досвіду.